

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Кіт Тарас Борисович, 1995 року народження, громадянин України, освіта вища – закінчив у 2019 році Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Право», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 58.082.115 створена згідно наказу ректора Західноукраїнського національного університету № 339 від 27.05.2026 року на підставі рішення Вченої ради Західноукраїнського національного університету (протокол № 9 від 27.05.2026 року) у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Валентина СЛОМА, докторка юридичних наук, професорка, тимчасово виконуюча обов'язки декана юридичного факультету, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету;

Рецензентів –

Надія МОСКАЛЮК, докторка юридичних наук, професорка, заступниця декана юридичного факультету, професорка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету;

Інна ЗАЙЦЕВА-КАЛАУР, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету Західноукраїнського національного університету;

Офіційних опонентів –

Марина ВЕЛИКАНОВА, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України;

Надія ПЕТЕЧЕЛ, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри судочинства Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

на засіданні 30 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 – Право Коту Тарасу Борисовичу на підставі публічного захисту дисертації «Використання практики Європейського суду з прав людини при прийнятті рішень у цивільних справах національними судами України» за спеціальністю 081 – Право.

Дисертацію виконано в Західноукраїнському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник – Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, викладені в дисертації, зроблені автором особисто. З метою забезпечення достовірності та обґрунтованості одержаних результатів дисертаційної роботи було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Дисертаційна робота виконана українською мовою.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших всебічних досліджень використання практики Європейського суду з прав людини при прийнятті рішень

у цивільних справах національними судами в доктрині приватного права України. Отримані в результаті дослідження висновки дозволили визначити положення, що характеризують наукову новизну роботи, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано, що за своєю природою практика Європейського суду з прав людини є особливим видом судової практики, якій притаманна трьохкомпонентна структура, що включає правозастосовну, правоінтерпретаційну та контрольно-наглядову компоненти;

- запропоновано поняття практики Європейського суду з прав людини як особливого виду судової практики, що є результатом юрисдикційної діяльності Європейського суду з прав людини щодо захисту прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, якій притаманні правозастосовна, правоінтерпретаційна та контрольно-наглядова компоненти, а також властивість джерела права;

- виокремлено п'ять рівнів правового регулювання використання практики Європейського суду з прав людини у національному судочинстві, а саме: конституційний, рівень міжнародно-правових зобов'язань, спеціальний, галузевий та юрисдикційний;

- аргументовано необхідність правильного формулювання у чинному законодавстві змісту обов'язку національних судів використовувати практику Європейського суду з прав людини, у тому числі й рішення щодо інших держав-учасниць Конвенції, та запропоновано доповнити ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» нормою такого змісту: «2. Рішення ЄСПЛ щодо інших держав-членів Конвенції впливають на тлумачення національних положень матеріального та процесуального права»;

- обґрунтовано необхідність доповнити та викласти у новій редакції ч. 2 ст. 257 Сімейного кодексу України: «Батьки чи інші особи, з якими проживає дитина, не мають права перешкоджати у здійсненні бабою, дідом, прабабою, прадідом своїх прав щодо виховання внуків, правнуків, за винятком випадків, коли здійснення цих прав очевидно суперечить найкращим інтересам дитини»;

удосконалено:

- підхід щодо розуміння практики Європейського суду з прав людини як джерела права, яка завдяки нормативному закріпленню правила про її використання національними судами набуває властивостей ефективного правового регулятора, забезпечує належний захист прав і свобод людини та сприяє узгодженню української правозастосовної практики з європейськими стандартами;

- підхід щодо ознак практики Європейського суду з прав людини, серед яких виокремлено такі ознаки як: є результатом юрисдикційної діяльності Суду з розгляду справ, які стосуються захисту прав, захищених Конвенцією; є сукупністю рішень Суду та Європейської комісії з прав людини; тлумачить норми Конвенції, створюючи стандарти лише в рамках інтерпретації міжнародного договору, не створюючи загальні норми права; прецедентний характер рішень Суду передбачає дотримання єдиного підходу тлумачення норм Конвенції задля збереження єдності судової практики; має властивість офіційного джерела права, закріпленого на рівні національного законодавства; використовується виключно в межах Конвенції та її Протоколів; має обов'язкову силу для держави-сторони справи; впливає на тлумачення положень національного законодавства держав-членів;

- підхід до оцінки пропорційності втручання у право на житло, що передбачає врахування під час виселення принципу пропорційності та соціальної справедливості, зокрема врахування тривалості проживання, особистих і сімейних обставин, соціально-економічного стану мешканців, наслідків виселення та реальної суспільної потреби у звільненні приміщення;

- пропозицію щодо внесення змін до ч. 6 ст. 300 Цивільного процесуального кодексу України та запропоновано викласти її у наступній редакції: «6. Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом з урахуванням висновку судово-психіатричної експертизи, але не може перевищувати двох років»;

набули подальшого розвитку:

– позиція щодо заперечення прецедентності практики Європейського суду з прав людини, згідно з якою її рішення не є прецедентами у класичному розумінні, а формують стандарти застосування та тлумачення Конвенції, що повинні враховуватися національними судами задля забезпечення єдності судової практики та узгодження її з європейськими стандартами;

– позиція, згідно з якою договірні зобов'язання, що формують легітимні майнові інтереси та очікування сторін, підлягають захисту за Конвенцією, оскільки права, які мають економічну цінність, є чинними та реалізованими, охоплюються поняттям «майно» відповідно до концепції легітимного очікування, сформованої у практиці Європейського суду з прав людини;

– розуміння змісту права на справедливий суд, передбаченого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод через виокремлення у його змісті організаційних та процесуальних елементів;

– позиція щодо обґрунтованого використання національними судами практики Європейського суду з прав людини, відповідно до якої посилання на рішення Європейського суду з прав людини не є необхідним у разі, якщо спірні відносини урегульовано національним законом достатньо чітко і такі норми узгоджуються із положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 081 «Право». Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що викладені у роботі теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у: – науково-дослідній роботі як основа для подальшого дослідження правового регулювання використання практики Європейського суду з прав людини при прийнятті рішень у цивільних справах національними судами; – практичній діяльності суддів, адвокатів, органів державної влади та місцевого самоврядування, інших суб'єктів правозастосування; – навчальному процесі при проведенні занять із навчальних предметів «Цивільний процес», «Практика Європейського суду з прав людини», «Цивільне право», «Сімейне право», «Трудове право» тощо.

Дисертацію виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету: «Гармонізація цивільного законодавства України з правом Європейського Союзу» (державний реєстраційний номер – 0118U003550), «Оновлення приватного права України в умовах євроінтеграційних процесів» (державний реєстраційний номер – 0122U201568).

Положення дисертаційної роботи використовуються при викладанні цивілістичних дисциплін в освітньому процесі Західноукраїнського національного університету (акт впровадження від 20 травня 2026 р. № 126-29/1249) та у правозастосовній практиці Франківського районного суду м. Львова (акт впровадження від 19 травня 2026 р.).

Дисертація у частині структури, змісту, загального обсягу та кількості наукових публікацій, що висувається до здобувача ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та є результатом науково-дослідної роботи, що характеризується належним науково-методичним рівнем її виконання. Під час рецензування не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження та дотримання норм академічної доброчесності.

Кваліфікаційна робота написана діловою українською мовою, містить анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг рукопису дисертації становить 246 сторінок, із яких основний текст 189 сторінок, список використаних джерел із 315 найменувань на 41 сторінці.

Здобувач має 8 наукових праць загальним обсягом 2,4 друк. арк. (з них 2,15 друк. арк. підготовлено здобувачем), серед яких: 4 праці у наукових фахових виданнях України обсягом 2 друк. арк. (здобувачем підготовлено 1,75 друк. арк.) та 4 праці апробаційного характеру обсягом 0,4 друк. арк.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дослідження:

1. Кіт Т. Б. Застосування принципу верховенства права у практиці ЄСПЛ та Цивільному процесуальному кодексі України. Актуальні проблеми правознавства. 2024. Випуск 1 (37). С. 269-276. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1847/1899> (0,5 друк. аркушів);

2. Лукасевич-Крутник І. С., Кіт Т. Європейські стандарти захисту зобов'язальних прав у практиці ЄСПЛ. Актуальні проблеми правознавства. 2025. Випуск 2 (42). С. 186-193. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/2145/2166> (загальна кількість друк. арк. – 0,5; кількість друк. арк. здобувача – 0,25 (здобувачем досліджено актуальні рішення ЄСПЛ, надано їх критичний аналіз);

3. Кіт Т. Правова природа практики ЄСПЛ. Актуальні проблеми правознавства. 2025. Випуск 3 (43). С. 21-27. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/2171/2191> (0,5 друк. аркушів);

4. Кіт Т. Б. Захист ділової репутації фізичних осіб у практиці ЄСПЛ. Наукові записки. Серія: Право. 2025. Випуск 19. С. 264-269. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/668/696> (0,5 друк. аркушів).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Кіт Т. Б. Використання практики Європейського суду з прав людини при прийнятті рішень у цивільних справах національними судами України. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, ЗУНУ, 28 квітня 2023 року). м. Тернопіль, 2023. С. 74-77. URL: <https://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1115/1092> (0,1 друк. аркушів);

6. Кіт Т. Б. Проблеми захисту права власності в умовах збройних конфліктів у практиці ЄСПЛ. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, ЗУНУ, 19-20 квітня 2024 р.). м. Тернопіль, 2024. С. 283-286. URL: <https://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1382/1361> (0,1 друк. аркушів);

7. Кіт Т. Б. Проблеми імплементації практики ЄСПЛ у національне судочинство. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, ЗУНУ, 3-4 квітня 2025 року). м. Тернопіль, 2025. С. 30-32. URL: <https://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1557/1532> (0,1 друк. аркушів);

8. Кіт Т. Вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток цивільного права України. Права людини в період збройних конфліктів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 31 жовтня 2025 р.). м. Одеса, 2025. С. 161-164. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b12909fa-65fa-4e79-903f-d9410368f1db/content> (0,1 друк. аркушів).

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради та/або висловили зауваження.

Голова ради **Валентина СЛОМА**, докторка юридичних наук, професорка, тимчасово виконуюча обов'язки декана юридичного факультету, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету.

Рецензент **Надія МОСКАЛЮК**, докторка юридичних наук, професорка, заступниця декана юридичного факультету, професорка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету. Зауваження:

1. Доцільним було б більш детально висвітлити критерії визначення релевантності практики ЄСПЛ для конкретного спору, зокрема методологію оцінки подібності фактичних обставин справ, застосування принципу *mutatis mutandis* та використання прецедентів, сформованих у справах проти інших держав, що посилює б практичну цінність дослідження.

2. Дисертацію доцільно було б доповнити висновками щодо впливу сучасних тенденцій розвитку практики ЄСПЛ на подальшу еволюцію цивільного процесуального законодавства України, зокрема у сферах цифровізації правосуддя, використання електронних доказів, дистанційного судочинства та забезпечення процесуальної рівності сторін.

Рецензент **Інна ЗАЙЦЕВА-КАЛАУР**, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету Західноукраїнського національного університету. Зауваження:

1. Доцільно було б приділити більше уваги питанням імплементації практики ЄСПЛ щодо правового визнання стабільних одностатевих стосунків, зокрема з урахуванням рішень Суду, які вимагають запровадження ефективних форм їх юридичного визнання в Україні.

Опонент **Марина ВЕЛИКАНОВА**, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України. Зауваження:

1. Потребує додаткового обґрунтування авторський підхід до визначення прецедентного характеру практики ЄСПЛ, зокрема співвідношення її інтерпретаційної природи з ознаками судового прецеденту та можливості розглядати рішення ЄСПЛ як прецеденти тлумачення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Опонент **Надія ПЕТЕЧЕЛ**, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри судочинства Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зауваження:

1. Запропоновані автором зміни до законодавства потребують більш ґрунтовного наукового обґрунтування, зокрема щодо механізму їх реалізації, можливих правозастосовних наслідків, узгодженості з чинним законодавством та судовою практикою Верховного Суду.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Коту Тарасу Борисовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 - Право за спеціальністю 081 - Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Валентина СЛОМА